



CHARLES DICKENSNING "OLIVER TVIST " ASARIDAGI XRONOTOP
TUSHUNCHASI

Samarqand davlat pedagogika instituti 2 bosqich talabasi

Hasanova Shahzoda G'anisher qizi

O'zbek tili va adabiyot kafedrasi Dotsenti

Usarova Laylo Ibragimovna

Annotatsiya: Mazkur maqola ingliz taniqli yozuvchilaridan biri Charles Dickensning "Oliver Tvist " asaridagi xronotop tushunchalarini o'z ichiga qamrab olgan hisoblanadi. Shuningdek xronotop(yunoncha chronos- " vaqt" va topos- "makon") degan manolarni anglatadi. Bunga ko'ra Dickens o'z asarlarida bundan mohirlik bilan foydalangan ya'ni asardagi vaqt va zamon tushunchalarini biriktirgan holda o'quvchi ongida yangi olamni shakllantirishga o'z hissasini qo'shgan. Avvalo, muallif asardagi jamiyat va hokimyatning davrlararo qay holatda ekanligini tushuntirib bergan.

Kalit so'zlar: Charles Dickens, xronotop, vaqt, makon, jamiyat, hokimiyat, davrlararo.

THE CONCEPT OF CHRONOTOPE IN CHARLES DICKENS'S
"OLIVER TWIST"

2nd year student of Samarkand State Pedagogical Institute

Hasanova Shahzoda Ganisher qizi

Associate Professor of the Department of Uzbek Language and Literature

Usarova Laylo Ibragimovna

Annotation: This article covers the concepts of chronotope in the work of one of the famous English writers Charles Dickens, "Oliver Twist". It also means chronotope (Greek chronos- "time" and topos- "space"). Accordingly, Dickens skillfully used it in his works, that is, combining the concepts of time and era in the work, he contributed to the formation of a new world in the reader's mind. First of



all, the author explained the state of society and government in the work between periods.

Keywords: Charles Dickens, chronotope, time, space, society, government, eras

КОНЦЕПЦИЯ ХРОНОТОП В РОМАНЕ ЧАРЛЬЗА ДИККЕНСА «ОЛИВЕР ТВИСТ»

*Студентка 2 курса Самаркандского государственного
педагогического института*

Хасанова Шахзода Ганишер кызы

Доцент кафедры узбекского языка и литературы

Усарова Лайло Ибрагимовна

Аннотация: В данной статье рассматривается понятие хронотопа в произведении одного из известных английских писателей Чарльза Диккенса «Оливер Твист». Хронотопа также означает хронотон (греч. *chronos* – «время» и *topos* – «пространство»). Соответственно, Диккенс умело использовал его в своих произведениях, то есть, сочетая в произведении понятия времени и эпохи, он способствовал формированию нового мира в сознании читателя. Прежде всего, автор раскрывал состояние общества и государственного устройства в произведении между эпохами. Ключевые слова: Чарльз Диккенс, хронотон, время, пространство, общество, власть, эпохи.

Kirish: Charles Dickens ingliz adabiyotining yorqin namoyandalaridan biri sanaladi. Shuningdek, uning bir qancha mashhur ham taniqli asarlari ham mavjud bo‘lib, bundan " Oliver Twist " asari birmuncha barchaga tanish bo‘lgan asaridir. Bu asarda eng avvalo Angliyada dunyoga kelgan yetim.bola obrazi tanitiladi. Demak , asarda bir qancha badiiy uslublar, gramatik vositalar hamda satira, yumor shu bilan birgalikda xronotop tushunchasi ham ilgarilik qiladi. Muallif asarda asaosiy makon va zamon tushunchalarini Angliyada sodir bo'lishini yaqqol ko'rsatib bergan. Eng avvalo, makon xronotopi asar ekspozitsiyasida yetimxona orqali tushuntirilgan ya'ni Oliver tug'ilgan joy ma'nosida, keyin esa zamon xronotopi asarda Viktoria davri



jamiyatida sodir bo'layotgan ishlar orqali yozilgan. Asarda makon va zamon birin - ketin darajalanadi , dastlab Oliver yetimxonada kun kechiradi , vaqtlar o'tib esa unga qilingan zo'ravonlik, mashaqqatli mehnatlardan so'ng u Londonga qochib ketadi. O'sha yerda esa Londondagi jinoyatchilar uyiga borib qoladi , bu voqea ham makon tushunchasini qisman ochib bermoqda. Bundan tashqari asar davomida Oliver Janob Braunle uyida ham kun kechiradi , bu ham asar qayerda davom etyotganini o'quvchining ko'z oldida gavdalandiradi. Charles Dickens asarlari orqali jamiyatda olib borilayotgan qing'ir ishlarni yumor ostida o'quvchi ongida saqlanib qolishiga yordam bergan. Dickens o'z ijodida makon va zamon tushunchalarini ketma-ketlikda joylashtirgan, shu sababli asarda faqatgina qahramonlargina emas, balki voqealar ham jonlangan. Asardagi umumiy xronotop mavzusida shunday to'xtalish mumkinki, adib bu orqali osha davrda sodir bo'lgan adolatsizliklar va kambag'allar hayotidagi qiyinchiliklar shu bilan birgalikda bolalar mehnatining oyoqosti bo'layotganligini to'liq ochib bergan.

Xulosa: Charles Dickens " Oliver Twist " asarida makon va zamon tushunchalarini keng targ'ib qilgan. Adib bu asarning asosiy voqealar makonini London shahri deb aytadi va asarda barcha makonlar o'z o'rnida darajama- daraja sodir bo'lib almashinib ketaveradi. Shu o'rinda Dickens asarlarida xronotop tushunchasini yetarlicha tushuntirib bergan so'z ustasi demakdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Charles Dickens. " Oliver Twist " .Oxford. (1837- 1839)
2. To'raeva B.B . Xronotop shakllari olam tasvirini qayta yaratish vositasi sifatida// O'zbekiston xorijiy tillar. - 2022
3. Karimova, N. (2021). Adabiy tahlil asoslari . Samarqand: SamDPI.
4. Usarova, L. (2023). Tahliliy yozuv uslubi . Samarqand: SamDPI ilmiy to'plam.